

Kristeligt Dagblad

Ny søgning | Liste | Print | Hjælp

Artikel: 1 af 1

e06f5b21

**Interview: Maria Fabricius Hansen
(Arkitekturen hviler på antikke søjler)****Kristeligt Dagblad 08 august 2006, side 7 / Interview*****Sporene fra antikken: Den antikke arkitektur er ikke blot stadig grundstenen i moderne byggeri. Den var også et magtinstrument i Europa gennem århundreder og et spejl på den vestlige civilisations udvikling****Af Lars Henriksen*

Tag på bygningskiggeri rundt i Danmark - ja, rundt i hele Europa - og du vil bemærke samme tendens: Overalt bliver gammelt til nyt. Kornsiloe, pakhuse og flyverhangarer forvandles til kulturhuse, kontorbygninger og fashionable ejerlejligheder med masser af sammensat sjæl.

Rundt om dem står de retlinede højhuse og ensrettede rækkehuse. Og de stilrene, tidløse nybyggerier med det simple udtryk.

At de to vidt forskellige stilarter står side om side er ikke tilfældigt. For de har rod i samme tradition og repræsenterer arkitekturens puls, som den har set ud i mere end 2000 år, forklarer kunsthistoriker Maria Fabricius Hansen fra Aarhus Universitet.

- Det er meget tankevækkende, hvordan arkitekturen har udviklet sig gennem tiden, konstant svingende mellem det sammensatte og det ensrettede udtryk. Og altid med tydelig reference til arkitekturen i det romerske antikken.

- Det kan faktisk næsten ikke overvurderes, hvor meget principperne fra dengang har formet eftertidens arkitektur og stadig gør det. Der er ikke en eneste arkitektonisk periode, der ikke forholder sig til den romerske arkitektur, fortæller Maria Fabricius Hansen.

En forklaring er på sin plads. Det kræver, at vi skruer tiden cirka 2500 år tilbage til antikkens Grækenland. Her var templet det vigtigste bygningsværk. Det blev ikke beboet af mennesker, men fungerede som symbol på perfekt harmoni og balance. Derfor var alle templer bygget op efter samme matematiske formel: en rektangulær bygning omkranset af søjler og med en trekantsgavl for hver ende.

Formerne var enkle og symmetriske, hvilket gav det ønskede ideale udtryk.

Efterhånden som de græske bystater blev indlemmet i det hastigt voksende Romerrige, overtog romerne den græske arkitektoniske kultur. Men som med meget andet, gav de den deres eget præg. De beholdt søjlesystemet, men gjorde søjlerne til en del af decorationen fremfor at være bærende og supplerede samtidig systemet af lodrette søjler med vandrette overliggere med arkader båret af murpillere og forskellige kuppel- og hvælvkonstruktioner. Det åbnede muligheden for enhver tænkelig grundplan og et utal af bygningstyper (dette skyldtes dog også, at romerne opfandt et nyt bygningsmateriale svarende til

nutidens cement).

Snart skød amfiteatre, badeanstalter og akvædukter frem i en mangfoldighed, som grækerne slet ikke kendte til. De rene linjer og regelmæssigheden forsvandt ikke, men fokus kom i højere grad på sammensætningen af arkitektur fra forskellige kulturer, fra forskellige tidsaldre og forskellige stilarter.

- Et godt eksempel på denne udvikling er den romerske helligdom Pantheon i Rom, der stadig er et yndet turistmål. Den har en klassisk græsk søjlefront med trekantet gavl, men bagved er et cirkulært rum med en halvcirkulær kuppel. Denne forening af det bedste fra forskellige verdener og sammenblandingen af fortid og nutid var meget karakteristisk for romerne. Og det var en tankegang, der kom til at præge den vestlige identitet og civilisation i århundreder, ikke kun arkitektonisk, siger Maria Fabricius Hansen.

Romerne udviklede således to modsatrettede stilprincipper. På den ene side princippet om regularitet og tidløshed. På den anden side stilpluralismen. Det første refererer man i dag til som "klassicisme". Hvor grækerne så denne stil som forsøget på at opnå et ideal om harmoni, havde den for romerne et mere funktionelt formål. Skulle de holde sammen på det hastigt voksende rige, behøvede de en enhedskultur, og her var arkitekturen nyttig. Hvis alt blev bygget op på samme måde, var der en samhørighed og en måde at få hverdagen til at fungere nemmere på. Med det enkle og upersonlige udtryk sendte man samtidig et magtfuldt signal om, at der var noget større end den enkelte. At den enkelte måtte bøje sig for helheden.

- Folk blev jo mindet om Romerrigets storhed hver eneste dag, fordi arkitekturen var overalt omkring dem. Men den upersonlige stil kunne også virke undertrykkende, fordi den ligegyldiggjorde individet. Derfor er den også siden hen blevet brugt som symbol på magt og autoritet, blandt andet under nazismen og fascismen, forklarer Maria Fabricius Hansen.

Med kristendommens fremvækst fra 300-tallet og Romerrigets dalende magt fik den klassiske arkitektur dog i første omgang trange kår. I hele tidsånden lå i stigende grad en bevægelse mod det åndelige og væk fra det fysiske og materialistiske. Alting kunne ikke længere forklares rationelt og med kendt viden, og i arkitekturen betød det et brud med det meget logiske søjlesystem og regelmæssigheden som princip. Nu skulle arkitekturen være dyb.

Introduktionen af spolier var et led i denne udvikling. Spolier er, når man benytter dele af tidligere byggerier i nye konstruktioner og på nye måder. Symbolikken var ikke til at tage fejl af, mener Maria Fabricius Hansen.

- For de nye kristne herskere lå der en magtdemonstration i at tage noget fra de hedenske traditioner, som man så byggede videre på og forbedrede. Derudover var forandring og transformation nøglebegreber for det oldkristne menneske, fordi det repræsenterede den nødvendige udvikling hen imod frelse. Hvor romerne havde bygget efter symmetri og eviggyldige værdier, blev de nye kirkebygninger derfor bygget op af forskelligt udseende søjler stående i hierarkiseret orden. Jo tættere på alteret man kom, jo finere var søjlerne. Sammenblandingsskemaet blev den herskende arkitektoniske form i århundreder. Først og fremmest fordi kirkens magt var så fuldstændig gennemgribende i datidens måde at leve og tænke på.

Ikke før 1100-1200-tallet brød man radikalt med den romerske og oldkristne arkitektur. I en stilperiode kendt som gotikken udviklede man en helt nyt konstruktionsteknik, hvor hele bygningen blev holdt sammen af enorme søjlebundter, der fortsatte helt op i de nye, spidsbuede kuppelhvelvinger. Herefter tog arkitekturens puls til i styrke. Med stadig kortere mellemrum skiftede udtryksformen mellem ensrettethed og mangfoldighed. Arkitekturen var enten tidløs eller tidspræget og stilsammenblanding.

- Skal man give et - lidt forenklet - rids af historien i denne periode, står penduleringen i den arkitektoniske form meget klart frem, forklarer Maria Fabricius Hansen.

- I 1500-tallets renæssance vendte man tilbage til den romerske kultur med fornyet styrke. Men allerede i 1600-tallets barokken kom mangfoldigheden tilbage, og arkitekturen blev mere ustyrlig. Lidt for ustyrlig har mange senere

hen ment, hvilket blandt andet har givet ordet "barokt" betydningen "lidt skørt". 1700-tallet var en meget historisk bevidst periode og på sin vis starten på globaliseringen. Det betød en mægtig forøgelse af arkitektoniske inspirationskilder, som vi for eksempel ser det samlet under ét i de engelske haver, der kunne indeholde både gotiske, romerske, græske og kinesiske elementer.

Med 1800-tallet var klassicismen tilbage med en fornyet stræben efter det ideale og evigt gyldige.

- Det var hele tiden reaktion på reaktion. Men fornyelsesiveren gjorde samtidig stilperioderne stadig kortere. Der var og er en aggression og et overgåelsesideal i den europæiske mentalitet, tror jeg, og det afspejlede sig i arkitekturens stilforandringer, fortæller Maria Fabricius Hansen.

Allerede i midten af 1800-tallet var trenden således skiftet igen, og en periode, der i dag kaldes "historicismen" (eller "stilforvirring" blandt onde tonger) tog førertrøjen. Vandværker kom nu til at ligne moskeer, kirker blev igen opført som gotiske katedraler, og brandstationer blev udformet som middelalderlige borge. Københavns Rådhus er fra slutningen af denne periode (omkring år 1900) og bærer tydelige træk fra 1300-tallets italienske, borgagtige rådhus.

I 1900-tallet startede en gennemgribende oprydningsproces, som stadig præger bybilledet mange steder i Danmark i dag. Ud med det brogede, ind med de rene linjer. Sideløbende foregik der en international modernisme, som blandt andet Arne Jacobsen blev repræsentant for. Det betød introduktionen af et helt nyt element i arkitekturen.

- Med modernismen - og herhjemme Arne Jacobsen - opstod en socialt forankret stil præget af funktionalitet. Man designede den mest hensigtsmæssige lejlighed, og kopierede den så igen og igen, indtil man havde et helt højhus. Og så kopierede man højhuset. Det var ud fra en tanke om, at alle skulle have det bedste og det samme, fortæller Maria Fabricius Hansen.

Men med tiden blev ensartetheden opfattet som forstemmende og individundertrykkende - måske lidt som den romerske arkitektur har virket på de befolkninger, romerne i sin tid underlagde sig. Særligt 68'er-oprøret og hele den frigørelsesproces, der fulgte, satte skub på udviklingen væk fra klassicismen og forudsigeligheden, og monotont modernistisk betonbyggeri blev lagt for had.

I stedet opstod stilen, der har fået det lidt uoriginale navn post-modernisme. Nu lånte man igen med arme og ben og satte nyt sammen med gammelt.

Eksempelvis Brandts Klædefabrik i Odense, der i dag er kulturhus. Eller Turbinehallerne og Østre Gasværk i København, der bruges som teaterscener. En form for moderne spolier, kan man sige. Og en stil-art, der stadig er herskende i dag.

Det er dog ikke sådan, at historien blot gentager sig, påpeger Maria Fabricius Hansen. Det er mere, som om antikkens arkitektur har lagt et fundament, som giver ekko op gennem historien, men med masser af fornyelser og nuanceringer.

- Den måde, vi genbruger arkitekturen på i dag, minder i høj grad om den oldkristne arkitektur, men betydningen er en anden. I dag er det ikke det hedenske romerrige, som vi på én gang vil overgå og bygge videre på. Men vi efterstræber stadig en betydningsrigdom i alting, og for bygninger giver det sig udslag i flere historiske lag. Måske fordi det helt entydige ikke virker fyldestgørende i dag. Vi vil have historien med.

henriksen@kristeligt-dagblad.dk Fakta

Maria Fabricius Hansen

****Født 1964. Lektor på Afdeling for Kunsthistorie på Aarhus Universitet.**

Beskæftiger sig primært med den historiske dimension i kunsthistorien og har specialiseret sig i italiensk middelalder og renæssance. Forsvarede sidste år sin doktorafhandling, der kaster lys på genbrugen af antikke byggematerialer i Roms middelalderkirker. - Foto:Leif Tuxen.

Personer:

FABRICIUS_HANSEN_MARIA_KUNSTHISTORIKER

Stednavne:

KØBENHAVN DANMARK

Emneord:

BIOGRAFI ARKITEKTUR OLDTIDEN KIRKER

Alt materiale i InfoMedia er omfattet af lov om ophavsret og må ikke kopieres uden særlig tilladelse.
En del artikler i InfoMedia indeholder links til andre websites. InfoMedia påtager sig intet ansvar for, at
sådanne links fungerer, eller at de angivne web-adresser er korrekte.

Ny søgning | Liste | Print | Hjælp

INFOMEDIA**Nørre Søgade 35, 2. - 1370 København K. - Tlf.: 33 47 14 50 - Fax: 33 11 56 28 - Ema:**